

3. Uluslararası 4. Ulusal Halk Sağlığı Hemşireliği Kongresi

"Değişen Dünyada Toplum Sağlığının
Geleceği İçin Halk Sağlığı Hemşireliğine Yatırım"

11-13 OCAK 2023

www.halkhemder2023.org

S-226

Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Kısa Formu: Türkçe Geçerlik ve Güvenirliği

Handan Terzi¹, Ayşegül Akca², Sultan Ayaz Alkaya³

¹Ufuk Üniversitesi, Hemşirelik Yüksekokulu, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

²Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

³Gazi Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı, Ankara

Amaç: Siberkondri, artan düzeyde sağlık kaygısı ile ilişkili sağlıkla ilgili aşırı veya tekrarlayıcı biçimde internette bilgi arayışını ifade eden yeni bir kavramdır. Literatürdeki boşlukların doldurulması için siberkondri kavramını objektif bir şekilde değerlendiren ölçüm araçlarına gereksinim vardır. Bu çalışmanın amacı, Siberkondri Ciddiyet Ölçeği Kısa Formu'nun (SCÖ-12-TR) Türkçe geçerlik ve güvenilirliğini değerlendirmektir.

Gereç-Yöntem: Metodolojik tipte yürütülen araştırmanın evrenini Ankara'da aynı bölgede bulunan üç aile sağlığı merkezine kayıtlı bireyler oluşturmuştur. Örneklem ölçek madde sayısının 20 katı kuralı temel alınarak en az 240 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılmaya gönüllü olan 18-65 yaş grubu bireyler araştırmaya dahil edilmiştir (n=322). Veriler kişisel bilgi formu, Siberkondri Ciddiyet Ölçeği-Kısa Formu (SCÖ-12-TR) ve Sağlık Arama Davranışı Ölçeği (SADÖ) kullanılarak çevrimiçi ortamda toplanmıştır. Test-tekrar test güvenirliliği verilerin toplanmasından dört hafta sonra 32 kişi ile yapılmıştır. Verilerin analizinde IBM-SPSS 25.0 ve IBM-AMOS 24.0 programları kullanılmıştır. Verilerin normal dağılımı Shapiro-Wilk testi ile incelenmiştir. Ölçeğin kapsam geçerliliği Davis tekniği ile değerlendirilmiştir. Yapı geçerliliği açımlayıcı (AFA) ve doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ile test edilmiştir. Veri setinin faktör analizine uygunluğu Bartlett Küresellik Testi ve Kaiser-Meyer-Olkin katsayısı ile değerlendirilmiştir. Faktör yüklerinin belirlenmesinde temel bileşenler analizi ve Varimax döndürme tekniği kullanılmıştır. Ölçeğin maddeleri ve alt-boyutları arasındaki çoklu bağıntı lineer regresyon analizi ile incelenmiştir. DFA'da maximum likelihood estimation yöntemi kullanılmıştır. SCÖ-12-TR ile SADÖ arasındaki ilişki Pearson korelasyon katsayısı ile incelenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach alfa katsayısı, iki yarıya bölme testi ve test-tekrar test yöntemleri ile incelenmiştir. Test-tekrar test ölçümleri arasındaki ilişki eşleştirilmiş gruplarda t-testi, Pearson korelasyon katsayısı ve sınıf-içi korelasyon katsayısı (ICC) ile değerlendirilmiştir. Ölçeğin birleşim geçerliliği Kompozit güvenirlilik katsayısı (CR) ve ortalama açıklanan varyans (AVE) değeri ile incelenmiştir. Ölçeğin ayrışım geçerliliği Heterotrait-Monotrait (HTMT) korelasyon katsayısı ile test edilmiştir. Ölçeğin toplanabilir özellikte olup olmadığı Tukey toplanabilirlik testi ve ölçeğin tepki yanlılığı Hotelling T2 testi ile incelenmiştir. Çalışma öncesi ölçeğin geliştiricisinden ve etik kuruldan gerekli izinler alınmıştır. Çevrimiçi form katılımcılardan onam alındıktan sonra sorular görülebilecek şekilde organize edilmiştir.

Bulgular: Katılımcıların yaş ortalaması 31.95±12.45 olup, %75.2'si kadındı. Ölçeğin kapsam geçerlik indeksi 0.93 olarak belirlenmiştir. SCÖ-12-TR ile SADÖ arasında orta düzeyde korelasyon olduğu bulunmuştur (r=0.485, p<0.000). Ölçek maddeleri ile alt boyutları arasında çoklu bağıntı olmadığı saptanmıştır (Adjusted R²=0.713, F=200.501, p<0.000). AFA'da ölçeğin 12 maddeli ve dört faktörlü yapısı korunmuş çıkartılan madde olmamıştır. DFA'da model uyum indekslerinin çoğunlukla mükemmel uyum gösterdikleri belirlenmiştir (CMIN=158.625; CMIN/df=2.993; GFI=0.927; CFI=0.938; RMSA=0.79; SRMR=0.054; NFI=0.911; TLI=0.923; IFI=0.939). Cronbach alfa katsayısının ölçek toplamı için 0.884 olduğu, alt boyutlar için 0.751-0.822 arasında değiştiği saptanmıştır. Spearman-Brown katsayısı 0.831, Guttman Split-Half katsayısı 0.829 olarak bulunmuştur. Test ve tekrar test ölçümleri arasında fark olmadığı (t=0.447; p=0.658), ölçümlerin yüksek düzeyde ilişkili (r=0.759; p<0.000) ve mükemmel güvenirlilikte olduğu (ICC=0.936; F=15.699; p<0.000) belirlenmiştir. Ölçeğin toplanabilir özellikte olduğu (F=56.973; p<0.000) ve ölçekte tepki yanlılığının olmadığı (Hotelling T²=1033.411; F=91.020; p<0.000) saptanmıştır. Ölçeğin alt boyutlarının CR değerlerinin 0.755-0.832, AVE değerlerinin 0.51-0.624 ve HTMT korelasyon katsayılarının 0.436-0.823 arasında değiştiği belirlenmiştir (CR>0.70, AVE >0.50, HTMT<0.90).

Sonuç: SCÖ-12-TR'nin toplumda yaşayan Türk yetişkin bireylerde siberkondri ciddiyet düzeyinin ölçülmesinde kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir araç olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: geçerlik analizi, internet bağımlılığı, internet erişimi, sağlık anksiyetesi, sağlık okuryazarlığı